

ANTI-LØNNSBEVÆGELSE – BÅDE STRATEGI OG TAKTIKK

Naser Paydar

Lønsslaveri, eller forholdet mellom kjøp og salg av arbeidskraft, er grunnlaget for kapitalismens eksistens. Enhver beskrivelse eller gjennomgang av det kapitalistiske systemet, uten å drøfte denne karakteristiske relasjonen mellom lønsslave og arbeidsgiver, vil være en vag analyse uten visjoner. Faktisk ville det ikke vært rom for synet til arbeidere og marxister i en slik analyse. Historien viser en invasjon av borgerlige tanker og retningslinjer i den internasjonale arbeiderklassen, dette eksemplifiserer det ensidige synet, hvor arbeiderklassens perspektiv blir undergravd og erstattes med et annenrangs kapitalistisk system, uten hensyn til produksjonsmetodene.

Begrepet lønsslaveri er en følge av overskuddsverdien man kan hente ut av forskjellige former for produksjon. Dette har dyptpløyende sosiale følger. Arbeid blir ikke lenger sett på som en menneskelig nødvendighet, noe vi trenger og er herre over selv, snarere blir det definert som en vare man kan kjøpe og selge; nemlig arbeidskraft. Det blir ingen frihet, rettigheter eller verdighet når menneskene degraderes til en salgsvare. Denne salgsvaren er som andre salgsvarer, den har produksjonskostnader som bør senkes til et minimum for å oppnå høyere overskudd. Det er slik kapital dannes i utgangspunktet. Forholdet mellom kjøp og salg av arbeidskraft er det som avgjør hvor stort kapitaloverskuddet blir. Kapital er manifestasjonen på det sosiale forholdet, vår tids produksjonsmetode som rager høyet over de sosiale og menneskelige aspekten ved arbeid og arbeiderklassen. Marx forklarer den første kjeden som fører til den kapitalistiske produksjonsmetoden eller tilblivelsen av denne fra innsiden av handelsøkonomiens utvikling, da det hele ennå var i startfasen:

“I seg selv er ikke penger og handelsvarer mer kapital enn det produksjonsmidlene er. De vil omdannes til kapital. Imidlertid kan denne forvandlingen kun skje under visse omstendigheter, som forutsetter at to veldig forskjellige parter som handler med vidt forskjellige varer, må møtes ansikt til ansikt og etablere kontakt. På den ene siden de som eier pengene, produksjonsmidlene, andres levebrød. De vil øke summen av verdiene de besitter ved å kjøpe andres arbeidskraft. På den andre siden står de frie arbeiderne, de forhandler med sin egen arbeidskraft og derfor kan man si de selger arbeid. De er frie arbeider i dobbel forstand. De inngår ikke direkte som en del av produksjonsmidlene, slik som slaver etc., ei heller eier de selv noen av disse midlene, som for eksempel bønder som eier land. Derfor er de også frie fra problemene rundt et eierskap av produksjonsmidlene.” (Marx’ Capital Volume III)

Kapitalistsamfunnet og arbeiderbevegelsen

Under utviklingen av lønnsarbeidet som den dominerende produksjonsmetoden i samfunnet, går hele samfunnsstrukturen gjennom en forandring og omfavner etter hvert hele grunnlaget for salg av arbeidskraft. Stat, lov, kultur, sosiale verdier og etikk, alt som hører til et sivilisert samfunn, snur seg etter denne vinden. Det kapitalistiske samfunn dreier seg rundt profitt på kapital i alle instanser; økonomisk, juridisk, politisk, kulturelt og sosialt, slik er klassekampen uunngåelig. I dette riket er det som kalles rett til kapital umyndiggjøring av arbeidermassene. Og hva er egentlig kapitalfrihet, intet annet en fangenskap og undertrykking av de som selger arbeidskraft. Det som gir makt til kapitalen er og frarøve arbeiderne deres samlede makt. Det som skaper verdighet i kapitalland, fører med seg lidelse for arbeiderklassen.

Noen vil kanskje påstå at nettopp forholdet mellom arbeiderklassen og kapitalistene spiller en stor rolle for menneskehetens viten, utviklingen vi har hatt innen vitenskap, velferd og i deler av de politiske og juridiske reformene, og disse tingene gavner jo arbeiderklassen. Dette er ikke et radikalt syn på saken, det er snarere helt omvendt. I løpet av kapitalismens historie har menneskene kommet fram til mye som er både vel og bra, men alltid akkompagnert av massakre og menneskelig villskap. Faktisk er kapitalistsamfunnets historie deler av den mørkeste perioden i hele menneskehetens historie, med det verste man har sett av vold, erobring og okkupasjon. Marx’ kommunistiske manifest viser med stor nøyaktighet tendensene i det kapitalistiske systemets produksjonsmetoder i forhold til de metodene hvor mennesker får styre over sin egen produksjon og bytte seg i mellom. Marx’ beskrivelser av britenes rolle i India, for øvrig, møter for tiden kritikk fra tidligere pro-russere, nå post-modernister, egentlig

en tvilling til kapitalistsamfunnet og kapitalismens brutalitet, som den også baserer seg på.

I sin beskrivelse av kapitalismens anatomi, og hans kritikk av hver eneste side av saken, ser han lønnsarbeidet, og han hadde et radikalt og revolusjonært syn på det. Klassekampen bringer enhet til all arbeiderkamp mot alle former for umyndiggjøring og undertrykking, samlet mot fundamentet i dette umyndiggjørende og undertrykkende systemet. Hvis en arbeider klager og protesterer på sine levevilkår, sitt daglige brød, men ikke er i stand til å se roten av problemet, er det hans medarbeideres ansvar og vise den til han. Arbeiderklassens kamp går opp og ned, fra seier til tap, men det som er viktig er at kampen til enhver til rettes mot kapitalistsystemets fundament, lønnsslaveriet.

Forsøk på og analysere borgerlig politisk økonomiske premisser fra dette standpunktet og forsøke og relatere dette til sosialismens premisser er irrelevant for klassekampen, som resultat får man de borgerlige reformistene. Dette perspektivet samler alle de forskjellige delene av sosialismen. Alle motsetningene og forskjellene i hele dette spekteret virker med ett vanlige. Eksempelvis marxist-leninister mot krutsjevitser, maoister mot trotskijister, trotskijister mot stalinister og så videre. Ikke i den abstrakte teorien, men i sosial handling, krysser dette ut rollen og viktigheten av lønnsarbeidet, som er kjernen i kapitalismen, og til slutt sitter vi der med resultatet; statlig kapitalisme.

Alle disse ovennevnte spektrene, i motsetning til deres egen argumentasjon, deler en fundamental fellesnevner, i forhold til arbeidernes klassekamp. Visse ting må ligge til rette, noen av disse er:

1. Alle sammen nekter for potensialet i at arbeiderklassen organiseres imot lønnsarbeid. Arbeiderklassen har en egen metabolisme som organiserer seg imot sin egen sosiale orden, heller mot sin egen motstand.
2. Forholdet mellom teori og praksis i Marx' analyse står i motsetning til de ovennevnte fraksjonene. Kritikken av politisk økonomi er nå redusert til noe abstrakt som kun overklassens intellektuelle elite er i stand til å forstå eller enda verre oppdage. Resultatet er at klassekampen og arbeidernes klassebevissthet blir en slags presang som skjenkes fra en overklasseintellektuell som er villig til å ta skrittet ned den sosiale stigen.
3. Arbeidermassen er verken nok eller i stand til gjenkjennelse av kapitalismen i sin egen sosiale eksistens, og det må tas en slags samstemt beslutning i foreningen, innenfor kapitalismens rammeverk for å bedre sine arbeidsforhold.

4. Arbeiderne trenger et parti, revolusjonært innenfor gitte demokratiske former. Med respekt for partier som styrer sine masser fra toppen, er ikke dette noe som inneholder en union, en forening mot lønnsarbeid, snarere setter det ut i livet kommandoer fra den sentrale delen. Et slikt parti undergraver den pågående arbeiderkampen mot kapitalisme, ettersom den foregår blant eliten - sentralkomiteen. Målet blir å kaste den sittende makta, men forfølger ingen antikapitalistisk bevegelse med arbeidere, snarere demokratiet. Kommunismen er en historisk utopi, et slags ideal eller en tro, men i virkeligheten er den bundet av demokrati, i beste fall anti-imperialistisk. Enhver nasjon skal ha rett til selvbestemmelse i tråd med egne interesser og formuleres gjerne med forstavelser som ”den demokratiske republikken...” og lignende. Slike partier ser på seg selv som lederen i kampen mot kapitalismen, men er egentlig bare et organ som utelukker noen annen form for arbeiderkamp enn den som føres under ledelsen i partiet og arbeiderne blir en slags hær under en partigeneral.
5. Mens alle disse spektrene diskuterer seg i mellom, er det enighet om en slags todeling. På den ene siden er det en organisasjon som kjemper for sine mål innenfor en kapitalistisk struktur, på den andre siden representeres den anti-kapitalistiske kampen. Ut fra dette hersker en enighet om at fagforeningene tar seg av den første delen og partiet den andre.
6. Med tanke på de ovennevnte punktene vil man at arbeiderne selv skal organisere seg i forskjellige fagforeninger, samtidig som et parti skal representere en slags leder for proletariatet for å mobilisere kampen mot politiske regimer. Men det legges altså hele tiden vekt på at arbeiderne vedkjenner seg partiet som en slags hersker, som står over sin egen klasse.
7. Alle disse arbeiderklasseorganisasjonene deler seg nok en gang i underavdelinger. Eksempelvis kvinnelige arbeidere mot seksuell diskriminering, mot rasisme og/eller apartheid, mot barnearbeid, miljøkamp, kampen for politisk og sosial frihet etc. Disse fraksjonene av arbeiderkampen vedkjenner seg ikke den direkte kampen mot det kapitalistiske systemet, snarere oppleves det som en kamp innenfor demokratiet, mens antilønnsarbeidsaktivisme regnes som en slags ekstrem venstreside.

Alle disse teoriene og retningslinjene står med begge beina i den borgerlige politikken økonomiske premisser, som nevnt fører til statlig kapitalisme, til tross for hva de måtte skrive i sine bøker og aviser. Dette er en taktikk som promoterer syndikalistisk struktur og oppdeling av det som egentlig er en og samme kamp. En taktikk som demonterer hele

arbeiderklassen i forskjellig deler og divisjoner. I beste fall kan dette ende i en situasjon hvor kapitalismens produksjonsplanlegging erstattes med en sentralisering av produksjonen med full makt over arbeiderklassen i partiets navn.

Til tross for likhetene både i taktikk og strategi, og erstatte et program med et annet; fra kapitalisme til statlig styring, opprettholdes fortsatt forholdene som fører til lønnsarbeid med uforandret kraft, selv om det motsatte gjerne hevdes. Denne typen taktikk, organiseringen av arbeider i forskjellige deler av arbeiderklassen, må være basert på fjerning av det som er kjernen og fundamentet i kapitalismen – lønsslaveri. Slik havner man i en situasjon hvor man ikke driver politisk kamp via arbeiderkampen, men overlater ansvaret for arbeiderkampen til en ledelse som styrer alt og i tillegg deles altså arbeidernes fagforening opp i et utall fagforeninger på grunnlag av forskjeller som ikke egentlig eksisterer. Dette synet på arbeiderbevegelsen er ikke noe annet enn å fjerne seg fra arbeiderklassekampen mot kapitalisme til statlig kapitalisme.

Alle de borgerlige spektre, som nevnt i forrige del, står i motsetning til anti-kapitalismen og fjerning av lønnsarbeid. Dette er den eneste bevegelsen som representerer den sanne arbeiderklassekommunismen, og viderefører den i praksis. Her slås strategi og taktikk sammen til en organisk enhet av forandringsprosessen og dens andre manifestasjon av enhet mellom teori og revolusjonær praksis. Dette for å erstatte det kapitalistiske systemet med et samfunn uten lønnsarbeid, stat, klasser og enhver annen form for fremmedgjøring av mennesker fra deres arbeid, produksjon og liv generelt.

Bevegelsen starter ut ifra det kapitalistiske samfunns anatomi og dets relasjon til lønnsarbeidet. Grunnlaget for kapitalistsamfunnet er overskuddsproduksjon. All form for fattigdom stammer fra forholdet mellom den kjøpende og selgende kraft. Privat eiendom er et fenomen som eksisterte før kapitalismen. Dette er en produksjonsform, som passer det kapitalistiske systemet utmerket. Enhver analyse av kapitalismen i forhold til konkurranse, eller produksjonsanarki faller i mellom i den borgerlige, politiske økonomien og forholder seg ikke til proletarisk, politisk økonomi.

Anti-kapitalistbevegelsen forklarer sosialisme med avskaffing av lønnsarbeid. Derfor vil ethvert system som er bygget på lønnsarbeid, eller på forholdet mellom kjøp og salg av arbeidskraft, ikke kalles sosialisme. Statskapitalisme, uavhengig av hva staten velger å kalle seg, er ikke sosialisme. Den ekte sosialismen finner man kun der arbeiderne har direkte innflytelse, bevisst, effektivt og tilstrekkelig, og ikke der hvor staten kan heve seg over arbeiderne på noen måte. Arbeiderrådet er et resultat av revolusjon, ikke staten over samfunnet.

Etableringen av sosialisme står og faller på om arbeiderne organiserer seg mot kapitalismen for å bli kvitt lønnsarbeidet. Sosialismen oppstår ikke gjennom en syndikalisert bevegelse, lovverk eller partieliten. Derfor er enhver partibyggning inneholdende elitestruktur i Marx' navn en utopi og ikke sosialisme. Sosialisme er, i motsetning til bolsjevisme, ikke tvillingbroren til industri eller parti. Sosialistbevegelsen er arbeidernes anti-kapitalisme, overført til klassebevissthet.

Marx' revolusjonære materialisme, proletariatets politiske økonomi og kritikk av den borgerlige politikks økonomi, er ikke abstrakte postulater eller idealistiske meninger, men ekte kritisk praksis som rykker til i røttene av kapitalismen. Dette kan bare komme innenfor rekkevidde gjennom faktisk klassekamp for å fjerne det kapitalistiske system. Kommunistisk bevissthet er ikke Hegelske drømmerier, eller gjennom forskning på mennesket Marx. Kilden til proletariatets bevissthet kan bare forklares som den revolusjonære tenkemåten til arbeiderklassen.

”Ut i fra samfunnet, presses man inn i en kamp, et hat mot alle andre klasser; klassen som utgjør flertallet, er den som kommer fram til en felles bevissthet som tydeliggjør nødvendigheten av en fundamental revolusjon, den kommunistiske bevissthet, som også kan skapes i andre klasser, gjennom refleksjon over arbeiderklassens situasjon” (Karl Marx selected writings 2nd edition, 2000, David McClellan ed., ”German Ideology”)

Proletariatets klassebevissthet er arbeiderbevegelsens bevisste eksistens. Kommunisme, revolusjonær marxisme, marxistisk kritikk av borgerlig økonomi, arbeiderbevegelsens kritikk av kapitalismen, blir bare påstand mot påstand. Det er ikke arbeiderbevegelsens bevisste eksistens, snarere er det kun eksempler på en sekt, på samme linje som andre sekter. Ja, marxismen kan være en vitenskap, men som vitenskap kan den kun leve side om side med antikapitalistisk praksis. Fysikk er også en vitenskap, som har forskjellig funksjon for forskjellige klasser. For eksempel Einsteins berømte formel som ble brukt av de borgerlige mot menneskeheten, kan også bli brukt av det kommunistiske proletariatet for en bedre verden.

Mot lønnsarbeid vil ikke trekke noen linje mellom arbeiderklassens krav mot det borgerlige samfunn og kampen for å fjerne lønnsarbeidet. Alle lønnskrav er bare et tegn på at man er med i det borgerlige samfunn og bruker dettes virkemidler for å nå sine krav og fremmedgjøre den ekte klassekampen. Dette er bare med på å grave seg ytterligere ned i kapitalismens jord, med sine handelsorganisasjoner, fagforeninger, lover og regler. Kampen må skje i praksis og ikke fremmedgjort fra arbeidernes daglige kamp mot det undertrykkende systemet.

Såfremt arbeiderklassens kamp ikke lener seg mot det råtne rammeverket til kapitalismens lover og regler, men hviler på sin egen handling og kamp, kan den bli del av en antikapitalistisk kamp. I motsatt fall, et krav som lener seg på den kapitalistiske strukturen, er bare med på å legalisere undertrykking og knytter arbeiderklassen enda mer fast i det råtne systemet. Ren reformsyndikalisme.

Mot lønnsarbeid vil ikke kjempe i mot velferdslover eller politisk frihet, rett til å streike, rett til å tilpasse seg dagens arbeiderkamp. For eksempel er en streik et middel for å styrke arbeiderklassens makt på veien mot en total organisering mot kapitalismen og lønnsarbeidet. Imidlertid, når man kjemper for streikeretten innenfor kapitalismens rammer er dette en undergraving av arbeidernes rett til å samle seg mot dette systemet, og viktigheten av at det blir gjort. Arbeidermassene må organiseres mot kapitalismen uten å knytte seg eller referere til det borgerlige og dets myndigheter. Retten til frie valg eller stemmerett faller bare i en borgerlig, parlamentarisk avgrunn og gir kapitalismens livets rett. Et alternativ er å undergrave parlamentarismen i stedet og gjøre det kraftigste forsøket noensinne for å organisere antikapitalistiske arbeidsråd for å fremme og øke vår egen makt.

Mot lønnsarbeids syn på kvinnekamp og kamp mot seksuell diskriminering generelt er ikke knytta til den demokratiske strukturen. Denne bevegelsen er tvert om en kamp som går hånd i hånd med avskaffelsen av det kapitalistiske samfunn og arbeiderkampen. Grunnlaget for denne kampen er knytta til maktfordelingen mellom det borgerlige og proletariatet og strekker seg meget lenger enn 'lik lønn for likt arbeid'. Kampen for bedre miljø, avskaffelse av barnarbeid, mot rasediskriminering etc. er uatskillelige fra arbeiderklassens kamp mot det kapitalistiske system. I alle disse sakene må vi finne en kampstruktur i tråd med Mot lønnsarbeid, snarere enn å henge oss opp i den reformismen man gjerne gjør den dag i dag. For eksempel går ikke miljøkampen ut på å erstatte en type energi med en annen, eller en type transport med en annen, snarere går den ut på og fundamentalt forandre strukturen i det nåværende systemet som atskiller produksjon og arbeidernes makt over denne, ved et radikalt inngrep på kjernen til overskuddsproduksjon og profittrelatert business. Hva som må og ikke må produseres, i hvor store mengder og hvordan, er uløselig knyttet til den antikapitalistiske kampen og til rådsorganiseringa i Mot lønnsarbeid. I respekt for kampen mot barnarbeid vil man ikke fornekte denne, snarere involvere den i den generelle kampen mot lønnsarbeid for å sikre barns rett til et liv, helse utdanning og arbeid uten kondisjoner. I kampen mot fattigdom vil ikke Mot lønnsarbeid henge seg opp i eksisterende reformer, men innlemme den i kampen mot et samfunn uten lønnsarbeid.

Også når det gjelder retten til tak over hodet, helse, utdanning og andre velferdsområder, vil ikke Mot lønnsarbeid overtales inn i reformstrukturer, men innlemme disse rettighetene i kampen mot lønnsarbeid. Alle disse kravene sees på som en naturlig del av kampen mot det kapitalistiske systemet. Dette er arbeideres krav i deres kamp for å avskaffe lønssystemet og en åpen kamp mellom arbeidermassene og det borgerlige.

Dette demonstrerer tydelig hvordan ethvert krav i enhver kamp som drives mot lønnsarbeidet er en form for å avskaffe den kapitalistiske strukturen. Denne kampen er en organisk kamp hvor anti-lønnsarbeid og antikapitalisme er uløselig knyttet sammen. Marx hadde hele veien et radikalt, revolusjonært syn på denne kampen, i kritikken sin av hver eneste synsvinkel i henhold til kampen mot lønnsarbeid. I denne synsvinkelen er all form for materialisme en måte å undertrykke arbeid i sin helhet. Lønsslaveri forholder seg til kjøp og salg av arbeidskraft, hvilket igjen er grunnlaget for kapitalismens eksistens.

Borgerlig kommunisme ser ikke på det kapitalistiske samfunnet på samme måte. Av denne grunn er den daglige og nåværende kampen til enhver tid underlagt forskjellige organiseringsstruktur hvor arbeiderne er underlagt en leder eller en ”storebror”. I alle forhold hvor venstresekeristene og syndikalistene ser på seg selv som ledere for arbeidernes klassekamp, er de uløselig knyttet til reformsamfunnet. Deres kommunisme er ikke et resultat av kampen mot lønnsarbeid, ei heller av klassekamp. Snarere er det et resultat av en sekt, som ser seg selv på toppen av en bevegelse for å gripe den politiske makten selv, under et falskt kommunistisk flagg. Resultatet av deres kommunisme blir intet annet enn statlig kapitalisme.

Mot lønnsarbeid er den eneste bevegelsen som både er en strategi og taktikk for å avskaffe lønsslaveriet.

Oversatt av Thomas Tisløv

Artikkelen er tilgjengelig på www.mla.no